

Michał Nahorski (1909-1959)

Notka biograficzna

Michał Nahorski przyszedł na świat 11 września 1909 roku w Petersburgu w polskiej rodzinie o silnych patriotycznych korzeniach. Dziadek Nahorskiego – Stanisław - mąż Elizy Orzeszkowej, był działaczem polonijnym w Grodnie. Ojciec Nahorskiego pracował jako dyrektor banku w Petersburgu, a matka Eugenia pochodziła z Warszawy. Bratem Michała Nahorskiego był późniejszy oficer marynarki wojennej, dowódca ORP Błyskawica komandor Stanisław Nahorski.

W 1924 roku młody Nahorski przybył do Polski. Jego rodzina osiedliła się w Warszawie, gdzie Michał uczęszczał do gimnazjum. W 1930 roku zdał egzamin dojrzałości w V Rządowym Gimnazjum Filologicznym w Warszawie (znanym także jako V Gimnazjum Męskie). To ośmioklasowe gimnazjum męskie z rosyjskim językiem wykładowym pod koniec XIX wieku było największą taką placówką w mieście. Jego absolwentami byli m.in.: Władysław Tatarkiewicz, bracia Stanisław i Władysław Grabcy oraz Tadeusz Zieliński - historyk architektury. Stefan Dziewulski, uczeń tego gimnazjum, podaje że szkoła wyróżniała się tym, że w jej gronie pedagogicznym było „wielu zacnych Polaków”, wśród nich m.in. profesorowie Kreczmar i Maszewski. Uczniami szkoły byli synowie rodzin inteligentnych. Ich ojcowie, którzy przeżyli upadek powstania styczniowego, zalecali synom „ostrożność w stosunku do rosyjskich władz szkolnych, unikanie niepotrzebnego ich drażnienia, ale bynajmniej nie uległość wobec nich”.

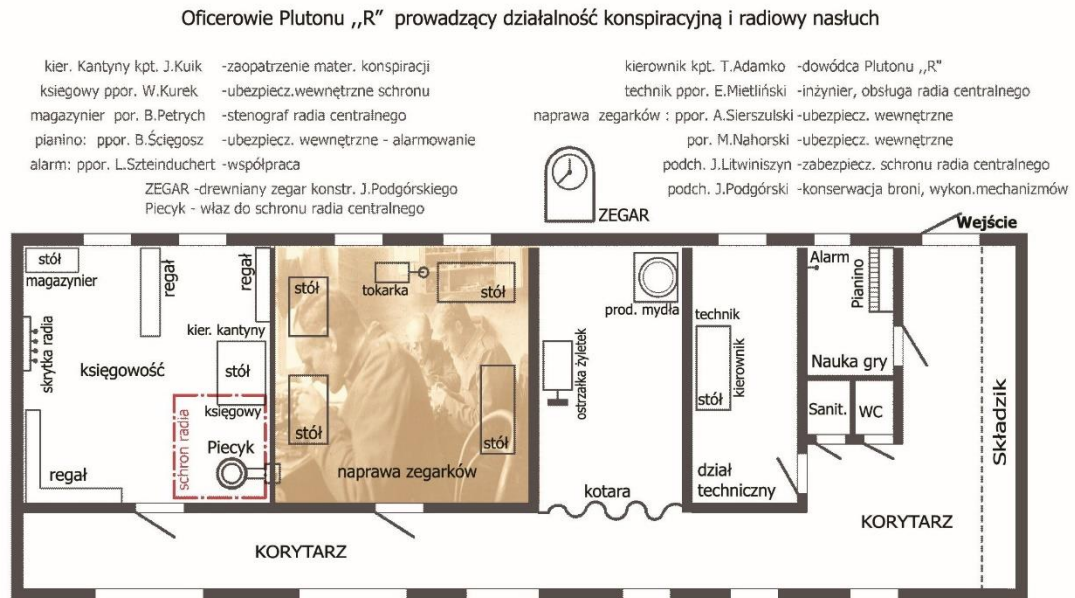
Do 1942 roku Nahorscy mieszkali w kamienicy Lothego przy Alejach Jerozolimskich 36, róg Marszałkowskiej, tam gdzie obecnie stoi słynna rotunda PKO. Po zakończeniu nauki w gimnazjum, w 1930 r. Michał Nahorski wstąpił do Szkoły Podchorążych Piechoty. W 1934 roku rozpoczął karierę sportową w Polskim Klubie Motocyklowym. W 1937 odbył kurs broni pancernej w stopniu podporucznika, a w 1938 roku szkolenie w Centrum Wyszkozenia Broni Pancernych w Twierdzy Modlin w stopniu porucznika. Startując w barwach Wojska Polskiego na motocyklu marki Rudge, zwyciężył w klasie 250 Junior w ostatnim przedwojennym wyścigu o Grand Prix Polski w Warszawie we wrześniu 1938 roku. W 1939 wygrał III Rajd Tatrzański na motocyklu TWN w klasie 350.

Po ukończeniu szkoły podchorążych Michał Nahorski, poza uczestniczeniem w zawodach, jako oficer broni pancernej Wojska Polskiego II RP pełnił służbę w 11. Batalionie Pancernym, doświadczalnym i manewrowym pododdziale podporządkowanym komendantowi Centrum Wyszkozenia Broni Pancernych w Twierdzy Modlin.

W wojnie obronnej 1939 roku dowodził 1. plutonem szwadronu samochodów pancernych. Pluton ten wchodził w skład Mazowieckiej Brygady Kawalerii – jedynej w armii wyposażonej w samochody pancerne Ursus wz. 1929, najsilniej uzbrojone pojazdy tej klasy w ówczesnym wojsku. Jedną z najbardziej spektakularnych akcji, przeprowadzonych przez Michała Nahorskiego, świadczącej o jego odwadze, była bitwa o wieś Szczuki koło Przasnysza.

W dniu 4 września 1939 pluton, wspierając 7. pułk ułanów zniszczył dwa czołgi lekkie PzKpfwI z oddziału próbującego obejść pozycje ułanów. Około godz. 15.00 Nahorski strzałem z działka uszkodził niemiecki samochód sztabowy, w którym zginął major Otto von Korwin-Wierzbicki z Dywizji Panczernej „Kempf”, a zdobyczne mapy sztabowe odesłano do sztabu Armii Modlin.

Po zakończeniu wojny obronnej, w dniu 8 listopada 1939 roku, Michał Nahorski dostał się do niewoli. Był jeńcem Oflagu VII C Laufen, Oflagu XI B Braunschweig i w końcu Oflagu II C Woldenberg. W tym ostatnim (numer obozowy 1803/XI B) stał się członkiem konspiracji

Ryc. 3.1-3 Plan budynku kantyny wg kpt. Bronisława Petrycha z 1993 r.
 Rysunek wykonał Zdzisław Izydorczak

antyniemieckiej. W kwietniu 1942 roku w obozie sformowany został elitarny, ściśle zakonspirowany pluton „R”, którego zadaniem było utrzymywanie kontaktu radiowego ze światem. Centralę urządzono w podziemnym schronie pod podłogą pokoju księgowości w kantynie. W pokoju poprzedzającym to pomieszczenie znajdowała się pracownia zegarmistrzowska, której pracownicy tworzyli sekcję ubezpieczenia wewnętrznego. Jednym z nich był porucznik Michał Nahorski. Tutaj zapewne nauczył się zawodu zegarmistrza, który stał się podstawą jego powojennego bytu. Pluton „R” stał się później bazą dla utworzonej w obozie zbrojnej kompanii szturmowej, która miała w założeniu obronić jeńców przed ewentualną eksterminacją.

Po zakończeniu wojny Michał Nahorski uruchomił zakład zegarmistrzowski w Katowicach. Zapotrzebowanie na zegarki było tak duże, że mógł przeznaczyć część zysków na starty w zawodach. Zajmuje się odbudową polskiego sportu motorowego, współtworzy Polski Związek Motocyklowy. Jest także prekursorem budowy pierwszych polskich powojennych samochodów sportowych, tzw. SAMów w zespole konstrukcyjnym inżyniera Adama

Małochleba i Rudolfa Wrocławskiego w Katowicach.

Nahorski był typowany do startu w Rajdzie Monte Carlo. Mając już na koncie kilka tytułów Mistrza Polski wystartował w międzynarodowym Rajdzie Tulipanów, znanym też jako Rajd Adriatyku. Trasa wiodła z Warszawy przez Kraków do Cieszyna, a następnie do byłej Jugosławii.

W dniu 22 lipca 1959 roku, kilka godzin po starcie z Warszawy Nahorski na drodze biegnącej przez Chęciny (tzw. Serpentyń) wpadł w poślizg i uderzył w drzewo, a samochód dachował. Kanistry z benzyną, umieszczone za siedzeniami, eksplodowały. Kierowca i pilot

Jan Langer zginęli w płomieniach.

W miejscu wypadku postawiono pamiątkowy obelisk wykonany z szydłowieckiego piaskowca.

Michał Nahorski został pośmiertnie odznaczony medalem Zasłużony Mistrz Sportu. Spoczywa na cmentarzu parafii św. Teresy od Dzieciątka Jezus w Warszawie wraz ze swymi rodzicami – Eugenią z domu Maliszewską oraz Edwardem Nahorskimi.

Opracował Krzysztof Kasiński na podstawie:

Michał Nahorski – żołnierz i sportowiec w służbie Polsce, w: Elżbieta Słabińska (red.),
Rocznik Świętokrzyski, Seria A – Nauki Humanistyczne, t. 38, s. 77–93, 2023.

Fot. Archiwum W. Nahorski oraz W. Dembek